

Hur gestaltar media Sametingsvalen?

En jämförande studie om hur Sametingsvalen 2005 och 2009
gestaltats i svensk dagspress

Ida Inga

Abstract

Den här uppsatsen syftar till att med hjälp av gestaltningsteori studera hur Sametingsvalen 2005 och 2009 skildrats och gestaltats i Västerbottens-Kuriren och Dagens Nyheter för att se om det finns någon skillnad i medial bevakning och gestaltning som kan förklara ett sjunkande valdeltagande i Sametingsvalen. Studien genomförs med hjälp av textanalys som klassificerar ett antal artiklar enligt gestaltningsteorin kategorier spel-, sak-, skandal- och triviagestaltning. Då media har en viss makt att påverka allmänhetens dagordning kan medias gestaltning påverka hur viktig en fråga uppfattas av omgivningen. Uppsatsens slutsats är att det finns en viss skillnad i hur de två valen gestaltats men det går inte att dra någon slutsats om det är medias gestaltning som var avgörande för valdeltagandet då valdeltagandet inte enbart beror på medias gestaltning av Sametingsvalen.

Nyckelord: Sametingsval, Gestaltningsteori, Valdeltagande, Media

Antal ord: 9967

Innehållsförteckning

1	Inledning	2
1.1	Syfte och problemformulering	3
2	Metod och material	4
2.1	Material	5
2.2	Avgränsningar	6
3	Teori	8
3.1	Valdeltagande.....	8
3.1.1	Värdet av valdeltagande	8
3.1.2	Förklaringar till valdeltagande	9
3.2	Media.....	11
3.2.1	Valjournalistik.....	12
3.2.2	Valjournalistikens fyra gestaltningar av politik	16
4	Sametinget	18
4.1	Sameröstlängd	19
4.2	Valdeltagande.....	19
5	Medias gestaltning av valen	20
5.1	Medias gestaltning av Sametingsvalet 2005	20
5.2	Medias gestaltning av Sametingsvalet 2009	21
6	Analys och slutsats	23
6.1	Slutsats	26
7	Referenslista	28
7.1	Primärkällor.....	28
7.1.1	Tidningsartiklar Sametingsvalen.....	28
7.2	Sekundärkällor	30

1 Inledning

Vad många inte känner till idag är att det i Sverige finns två parlament, utöver Riksdagen finns även Sametinget som kan ses som samernas riksdag. Sedan 1 januari 2011 har Sverige nämligen två folk inom samma land, samer och svenskar. (Grundlagsändring)

Sametinget inrättades 1993 efter att Samerättsutredningen presenterat sitt slutbetänkande och funnit ett behov av ett organ som representerar samerna i samhällsplaneringen. Genom Sametinget ska samerna bestämma över sin kulturella och näringsmässiga utveckling. (SOU 2002:77 s. 97) Sametinget är dels en statlig myndighet med myndighetsuppgifter och dels ett folkvalt parlament. (Lundmark, 2008, s. 227) Till den folkvalda delen, plenum som är det högsta beslutande organet väljs vart fjärde år 31 ledamöter genom Sametingsvalet. (SFS 1992:1433) Röstberättigad i Sametingsvalet är den same som är upptagen i sameröstlängden. Sametinget kan ses som en representativ demokrati då det är samerna som själva väljer sina politiska ledamöter att styra myndigheten. Inom en representativ demokrati är valdeltagandet det grundläggande sättet att vara politiskt aktiv och den ideala nivån på valdeltagandet är att det är bättre ju fler som går och röstar. (Bengtsson, 2008, s. 13)

År 1993 hölls det första Sametingsvalet och 5390 samer var upptagna i sameröstlängden och valdeltagandet var 71,7%. Sedan det första Sametingsvalet har ytterligare fyra val hållits. Andelen upptagna i sameröstlängden har ökat vid varje val men valdeltagandet har legat runt 63-65% förutom vid det senaste valet, 2009 där valdeltagandet sjönk till 59,2% (Sametingets valdeltagande)

Rätten att rösta är demokratins främsta institutionella mekanism för att säkerställa människornas möjligheter att påverka politiken och utkräva ansvar av personer i maktposition. För att den enskilde medborgaren ska kunna utnyttja den makten det innebär krävs information och kunskap. (Strömbäck, 2004, s. 15) Kent Asp, docent i statsvetenskap och professor i journalistik menar att det finns tre sätt att skaffa information – egna erfarenheter, samtal med andra och via media. Den mediala rapporteringen är den vanligaste källan till kunskap. (Strömbäck, 2004, s. 15)

Valjournalistiken är då central för människors möjlighet att ta del av information och kunskap som möjliggör för dem att rösta genomtänkt, vilket ur ett demokratiskt perspektiv är bättre än ett ogenomtänkt röstande. (Strömbäck, 2004, s. 16) Då världens händelser är så omfattande har mediernas viktigaste funktion har blivit att inhämta, sortera och strukturera relevant information och fungera som ett såll som bevakar och väljer ut vilken typ av information som ska förmedlas av verkligheten. (Strömbäck, 2004, s. 29) Konsekvensen är att de frågor som media uppmärksammar blir de frågor som medborgarna upplever som

viktiga och angelägna. Vilket innebär att medias rapportering och till viss del sätter allmänhetens dagordning.(Strömbäck, 2004, s. 31)

En vanlig syn är att media visar en spegelbild av verkligheten. Genom att ta del av nyheter genom olika medieformer tror man sig få en objektiv bild av verkligheten. Dock finns det inget stöd för tanken att media endast speglar verkligheten. (Strömbäck, 2004, s. 41) Gestaltningsteorin är en teori om mediernas makt även om det är gestaltningarnas förekomst och inte effekter som undersöks. (Strömbäck, 2004, s. 168) Det beror på att hur journalistiken gestaltar politiken har betydelse för hur människor uppfattar politiken. Genom att uteslutning av information kan journalistiken gestalta en fråga på vilket sätt den vill, göra den viktig eller oviktig på allmänhetens dagordning. (Strömbäck, 2004, s. 168)

Andelen upptagna i sameröstlängden ökar för varje val, samtidigt som valdeltagandet fram till valet 2005 befunnit sig på en stabil nivå. Till valet 2009 ökade andelen upptagna i sameröstlängden med ca 600 personer men samtidigt var valdeltagandet det lägsta i Sametingets historia. Med hjälp av gestaltningsteorin studerar den här uppsatsen Västerbottens-Kuriren och Dagens Nyheter rapportering kring Sametingsvalen 2005 och 2009 för att se om det finns någon skillnad i den mediala rapporteringen kring Sametingsvalen som kan förklara den märkbara skillnaden i valdeltagande som är mellan valen 2005 och 2009.

1.1 Syfte och problemformulering

Syftet med uppsatsen är att studera hur valjournalistiken kring Sametingsvalen 2005 och 2009 gestaltas, då valdeltagandet sjönk mellan de två valen trots att fler samer upptagits i sameröstlängden, för att se om medias rapportering har haft någon påverkan på valdeltagandet.

Min problemformulering blir alltså:

- I vilken omfattning har Dagens Nyheter och Västerbottens-Kuriren informerat om Sametingsvalens existens?
- Hur gestaltas valjournalistiken inför respektive val?
- Hur förhåller sig journalistiken i undersökningen till de fem krav som ställs valjournalistik?
- Finns det någon skillnad i medieuppmärksamheten mellan valen 2005 och 2009 som kan förklara det lägre valdeltagandet i valet 2009 jämfört med valet 2005?

2 Metod och material

I det här kapitlet redovisas vilka metod- och materialval som gjorts i uppsatsen. Undersökningen är en kvalitativ textanalys som går ut på att ta fram det väsentliga innehållet i materialet genom noggrann läsning av textens delar, helhet och kontext. En anledning till att välja en kvalitativ textanalys är att textens helhet, det centrala budskapet är större än delarna. Alltså säger texten som helhet mer än att enbart studera delar av texten. (Esaiasson et al, 2007, s. 237) En styrka med en kvalitativ textanalys är att slutprodukten av analysen bättre återspeglar det faktiska innehållet i texten förutsatt att de kvalitativa bedömningsgrunderna är tydligt definierade så att studien uppfyller kraven på intersubjektivitet, det vill säga att undersökningen är forskaroberoende, genomskinlig, att studien kan återskapas och är värderingsfri. (Esaiasson et al, 2007, s. 224, 24)

Det finns två huvudtyper av textanalytiska frågeställningar, man kan antingen systematisera innehållet i texten eller kritiskt granska textens innehåll. (Esaiasson et al, 2007, s. 238) Den här uppsatsen syftar till att systematisera textinnehållet i form av klassificeringar. Det vill säga att placera innehållet i texterna under lämpliga rubriker. (Esaiasson et al, 2007, s. 238) För att genomföra en kvalitativ textanalys behöver man ett analysredskap som används systematiskt. Analysverktyget baseras på teorikapitlet om valdeltagande och valjournalistik och särskilt gestaltningsteorin. Artiklarna av relevans läser noggrant och kategoriseras enligt gestaltningsteorins kategorier. Artiklarna kategoriseras efter det fokus artikeln har och som bäst sammanfattade vad artikeln först ta sig an. Genom att lista kännetecknen för de olika fokusarna som kategorierna har eftersöktes de kännetecknen som bäst sammanfattade artiklarna, för att kunna genomföra kategoriseringen. Eftersom det finns hårfina linjer mellan hur en artikel kan kategoriseras, då ingress, brödtext och avslutning kan ha olika fokus har vissa artiklar räknats två gånger. I de fall som det sker framkommer det tydligt vilka det gäller. Det relevanta i studien är vilket fokus artikeln har, med avseende på de fyra gestaltningsskategorier och deras kännetecken.

Strömbäck (2004) har stått som förebild vad gäller gestaltningsmodeller och de modeller som kategoriseras är spelgestaltning, sakgestaltning, skandalgestaltning, triviagestaltning samt kategorin "annan" för de artiklar som inte tydligt kan kategoriseras i någon av de övriga fyra kategorierna. (Strömbäck, 2004, s. 167-168) Artikelns fokus söks i såväl rubrik, ingress, brödtext samt avslutning. (Strömbäck, 2004, s. 172, 175)

Studien är av teorikonsumerande art, där fallet är i centrum och existerande teorier används till att förklara resultatet av undersökningen. (Esaiasson et al, 2007, s. 42)

I analysverktyget spelar validiteten en viktig roll. En god validitet, det vill säga att ha god överensstämmelse mellan den teoretiska definitionen och de operationella indikatorerna, det vill säga att vi mäter det vi påstår att vi mäter och att undersökningen är fri från systematiska fel är avgörande för att kunna dra trovärdiga slutsatser av materialet. Uppfyller undersökningen detta håller den en hög begreppsvaliditet. Tillsammans med en hög reliabilitet, det vill säga frånvaro av systematiska och osystematiska fel ger detta en god resultatvaliditet (Esaiasson et al., 2007, s. 61, 63)

2.1 Material

Den här studien baseras på både primär- och sekundärmaterial. Ett primärmaterial samlas in just för den tilltänkta studien medan ett sekundärmaterial är ett material som insamlats till tidigare studier. (Esaiasson et al, 2007, s. 319) Sekundärmaterial består av tidigare forskning och ligger till grund för teorikapitlet. Primärmaterial består dels av statistik från Valmyndigheten och Sametinget rörande andelen valdeltagande i Sametingsvalen men även av tidningsartiklar från dagspress som ligger till grund för analysen.

Som studieobjekt har Västerbottens-Kuriren och Dagens Nyheter valts. Artiklarna som valts ut är journalistiskt bearbetade, återfinns i hela tidningen och som i bild, rubrik eller ingress refererar till sametingspolitiska aktörer eller institutioner. Uppsatsen tar ingen hänsyn till vem som författat artikeln, det enda kravet är att artikeln är journalistiskt framställd, alltså har debattartiklar valts bort, då det är journalistisk gestaltning uppsatsen undersöker. Vidare har ingen hänsyn tagits till vilken del av tidningen som artikeln förekommer eller vilken längd den är av.

Till Sametingsvalet 2009 hade Västerbottens län näst störst andel upptagna i sameröstlängden, bara i Norrbottens län hade fler samer anmält sig till sameröstlängden. Västerbotten väljs ändå som undersökningsobjekt då valdeltagandet i Västerbottens län är högre än i Norrbottens län procentuellt sett till andelen upptagna i sameröstlängden för respektive län. (Valmyndighetens statistik över röstberättigade)

Västerbottens-Kuriren valdes till studieobjekt då den är den största morgontidningen, med 62,7% täckvidd i Västerbottens län. Västerbottens-Kuriren hade en täckvidd på 62,7% i regionen 2010. (TS Västerbottens-Kuriren) Det gör att den tidningen når ut till många. Dagens Nyheter valdes då det är en av Sveriges största morgontidningar. Det innebär att om Dagens Nyheter synliggör Sametinget och Sametingsvalet så nås budskapet av en större massa än bara inom Sápmi, som är namnet på de områden i Sverige, Norge, Finland och på Kolahalvön i Ryssland där samer återfinns. Med tanke på att det är de frågor som medierna lyfter fram som viktiga som blir viktiga för medborgarna är det viktigt och intressant att se om och hur samiska frågor lyfts fram och synliggörs för fler

medborgare än endast de samiska. Västerbottens-Kuriren och Dagens Nyheter är tidningar som dels kan prenumereras på, köpas i butik samt ofta finns på arbetsplatser eller andra offentliga miljöer vilket gör att man exponeras för dess innehåll i större utsträckning. Det är viktigt att komma ihåg att en fullständig bild inte kan ges av att endast studera två tidningar.

Samisk nyhetsmedia begränsas till två stora aktörer. Dels tidningen Samefolket som bevakar samiska frågor och händelser men som medvetet valts bort då det är en tidning som kräver prenumeration. Då den inte finns att köpa i butik ställer det krav på ett medvetet val och intresse för tidningen för att ta del av dess innehåll. Samefolket valdes bort som studieobjekt med anledning att det är en stor grupp samer som inte prenumererar på Samefolket och alltså går miste om dess rapportering. Utöver Samefolket finns nyhetsprogrammet Oddasat som visas vardagar på SVT. Oddasat valdes bort med anledning att rörlig media som TV-program innehåller flera moment som samtidigt ska bearbetas i form av bild, ljud och även text vilket gör att vi ofta inte hinner bearbeta informationen från rörlig media i samma utsträckning som vid textbaserad media. Det innebär att textbaserad media som exempelvis tidningar kan anses ha större dagordningsmakt än rörlig media. (Strömbäck, 2004, s. 32)

Den valda tidsperioden består av två delar, dels från 1 januari valåret fram till valdagen för respektive val, det vill säga 15 maj 2005 och 16 maj 2009 men även 20 oktober och 30 dagar bakåt i tiden året innan varje val, det vill säga 2004 och 2008. Eftersom att ingen same automatiskt ingår i sameröstlängden utan måste aktivt anmäla sig till sameröstlängden (Sameröstlängd) har jag även valt att studera artiklar som rör Sametingsvalet en månad innan sista anmälningsdag för att tas upp i sameröstlängden som är den 20 oktober. (Sameröstlängd)

För att få tillgång till artiklar har Mediearkivet/RetrieverResearch använts genom Lunds Universitet. För att försöka täcka in artiklar om Sametingsvalet var sökordet "Sameting*" och därefter sållades artiklar som inte rörde Sametingsvalet bort.

2.2 Avgränsningar

Den mediala bevakningen har som tidigare nämnts bestått av två söktillfällen per val, från 1 januari valåret fram till valdagen, samt från sista anmälningsdag till sameröstlängden och 30 dagar bakåt i tiden. Artiklar som inte har haft med Sametingsvalet att göra har sorterats ut medan alla artiklar som rört Sametingsvalet har läst och sedan klassificerats enligt analysmodellen. Varför endast artiklar som rör Sametingsvalet studeras är därför att uppsatsen syftar till att studera synliggörandet av Sametingsvalet.

Studien avgränsas till att studera Sametingsvalen 2005 och 2009. De valen väljs med anledning av att bortsett från det första Sametingsvalet 1993 har valdeltagandet i Sametingsvalen legat på en jämn nivå fram till Sametingsvalet 2005. Valdeltagandet i Sametingsvalen 1997, 2001 och 2005 har haft ett valdeltagande på mellan 63-65% medan valdeltagandet 2009 sjönk till knappt 59%, trots att ca 600 nya personer anmälde sig till sameröstlängden mellan Sametingsvalen 2005 och 2009. (Statistik, sameröstlängden) Därför är det intressant att se om det finns någon skillnad i den mediala gestaltningen mellan det sista valet med stabilt valdeltagande och valet med sjunkande valdeltagande.

3 Teori

I det här kapitlet presenteras teorier kring dels valdeltagande men även kring valjournalistik. Kapitlet avslutas med den modell som ligger till grund för analysen. Modellen är en sammanfattning av vad som kännetecknar gestaltningsteorins kategorier.

3.1 Valdeltagande

Det grundläggande sättet att vara politiskt aktiv inom det västerländska demokratiska systemet är att rösta i allmänna val. (Bengtsson, 2008, s. 12-13) På valdagen säger väljarna sitt om den gångna mandatperioden och sätter kursen för de kommande fyra åren. (Bengtsson, 2008, s. 71) Valdeltagandet utgör grunden för maktfördelningen inom den representativa demokratin då det är vid valurnorna som folket bestämmer vem som ska ha den styrande makten under de kommande åren. (Bengtsson, 2008, s. 13)

3.1.1 Värdet av valdeltagande

I den politiska debatten är ett högt valdeltagande och politiskt aktiva medborgare ett eftersträvanvärt mål. Valdeltagandet används som en indikator på mer än den politiska aktiviteten, den kan även sägas mäta demokratin tillstånd. Valdeltagandet visar hur det folkliga inflytandet ser ut, ett högt valdeltagande kan ses som ett tecken på en hög grad av demokrati. Valdeltagandet fungerar alltså som en slags barometer för hur demokratin mår. (Bengtsson, 2008, s. 45)

Valdeltagandet är den vanligaste formen av politisk aktivitet och för många medborgare är valdeltagandet det enda sättet som används för att påverka den politik som förs. (Bengtsson, 2008, s. 71) Valdeltagandet engagerar överlägset flest aktörer och kan därmed sägas vara den mest grundläggande formen av politisk aktivitet. Valdeltagandet är också minst tids- och resurskrävande av de olika former politiskt engagemang uttryckas genom. Att ta sig till valurnan när det anordnas val ställer inte så stora krav på medborgarna. (Bengtsson, 2008, s. 72)

Den ideala nivån på valdeltagandet har sedan länge kunnat beskrivas som ”ju högre desto bättre”. Ett lågt eller sjunkande valdeltagande förorsakar politisk debatt och mediala rubriker. Engagemanget över ett sjunkande valdeltagande kan bero på oro över demokratin tillstånd. Ett sjunkande valdeltagande kan bero på att medborgarnas tilltro till politiska systemet sjunker och genom ett sjunkande

valdeltagande hotas styrets legitimitet och representationen hos olika samhällsgrupper riskerar att snedfördelas. (Bengtsson, 2008, s. 73) Under andra hälften av 1900-talet har ett högt valdeltagande setts som positivt och argumenten för att ett högt valdeltagande är positivt är bland annat att politiska beslut betraktas ha högre legitimitet när en större andel personer deltagit i att utse sina representanter och ett högt valdeltagande ökar möjligheten att åsikter från alla delar ur befolkningen kommer till uttryck och på så vis att alla sociala grupper har inflytande över statens styrelse. (Bengtsson, 2008, s. 73-74)

3.1.2 Förklaringar till valdeltagande

Det första valet en väljare gör är om den ska delta i valet eller inte. (Holmberg & Oscarsson, 2004, s. 15) Individens beslut om valdeltagandet görs genom att en ekonomisk kalkyl upprättas, där kostnader för att rösta ställs mot eventuella vinster av deltagandet. (Oskarsson, 2006, s. 69) Valdeltagandets tänkta kostnader består bland annat av att ta sig till vallokalen, i vissa fall registrera sig i en röstlängd och att inhämta information för att besluta vilket parti som ska få rösten. Kostnaden för röstandet är även styrd det politiska intresse individen har. (Oskarsson, 2006, s. 71) En möjlig vinst är att just ens röst är avgörande för valresultatet, dock är sannolikheten att just en enda röst ska fälla avgörandet mellan två partier så försvinnande liten att kostnaderna för att rösta i princip alltid kommer överstiga eventuella vinster med ett valdeltagande. (Oskarsson, 2006, s. 71) Det innebär dock inte att valdeltagandet enbart en kostnad. Själva aktiviteten att lägga sin röst kan bidra till en tillfredsställelse hos individen som deltar. (Oskarsson, 2006, s. 71) Tillfredsställelsen kommer bland annat från känslan av delaktighet, uppfyllandet av en medborgerlig plikt och en förvissning om att man bidragit till att styra politiken i önskad riktning som återfinns på vinstsidan i individens kalkyl. (Holmberg & Oscarsson, 2004, s. 15)

Högt valdeltagande indikerar att mycket stått på spel för kandidaterna och att man har fört en engagerande valrörelse. Lågt valdeltagande kan indikera motsatsen, en svag valrörelse, begränsad eller bristfällig mediebevakning, ospännande val, oengagerade medborgare eller otydliga skillnader mellan alternativen. (Holmberg & Oscarsson, 2004, s. 15) Den moderna forskningen kring valdeltagande har pågått i närmare sjuttio år och forskningstraditionen vilar på ett stort antal klassiska studier kring politiskt deltagande och valdeltagande. (Holmberg & Oscarsson, 2004, s. 16) Därför råder det ingen brist på teoretiska förklaringar till variationer i politiskt deltagande.

Man kan dela in analysen av förklaringar till valdeltagande i tre huvudkategorier, institutionella förklaringar, kontextuella förklaringar och individförklaringar. (Holmberg & Oscarsson, 2004, s. 17)

Institutionella förklaringar besvarar frågor om varför valdeltagandet skiljer sig åt mellan olika politiska system (Holmberg & Oscarsson, 2004, s. 17) Institutionella

förhållanden tillhör de starkaste förklaringarna till skillnader i valdeltagande. Det mest välkända resultatet av skillnader i politiska system gäller hur valdeltagande varierar mellan valsystem, majoritetsvals system tenderar exempelvis att producera ett lägre valdeltagande än proportionella vals system. (Holmberg & Oscarsson, 2004, s. 29)

Statsvetaren Mark Franklin menar att institutionella spelregelförklaringar är fyra gånger kraftfullare än individförklaringar. Det beror på att medborgare i olika länder inte skiljer sig så mycket åt vad gäller resurser som tid, pengar och medborgerliga färdigheter för att sådana individskillnader ska kunna förklara skillnaderna i valdeltagande. (Holmberg & Oscarsson, 2004, s. 29) Genom att likna de formella ramarna kring valen vid ett par trösklar kan institutionella förklaringar förstås. (Holmberg & Oscarsson, 2004, s. 29) Institutionella ordningar som registrering till röstlängd, majoritetsvals system, höga spärrar till parlamentet och tvåkammarssystem kan bidra till att trösklarna för valdeltagandet höjs. (Holmberg & Oscarsson, 2004, s. 29) Ett proportionellt vals system, enkammarssystem, gemensamma valdagar och poströstningssystem kan i sin tur bidra till sänkta trösklar som främjar valdeltagandet. (Holmberg & Oscarsson, 2004, s. 30)

Kontextuella förklaringar svarar på varför valdeltagandet skiljer sig mellan geografiska områden eller sociala miljöer (social kontext) eller mellan olika val inom samma politiska system. (politisk kontext). (Holmberg & Oscarsson, 2004, s. 17) Med hjälp av en kontextuell analys uppskattas effekterna av individers sociala omgivning på deras politiska engagemang. Till exempel bidrar stor arbetslöshet i närområdet till att sannolikheten att man röstar går ner. (Holmberg & Oscarsson, 2004, s. 24) Den andra kontexten, den politiska kontexten har visat sig ha större konsekvenser för individers röstningsbeteende än den sociala kontexten. (Holmberg & Oscarsson, 2004, s. 26) De politiska kontextfaktorer som är mest kända är de som rör graden av ideologisk polarisering och graden av spänning i valet. Om till exempel valutgången är oviss är det större chans att även sk ”soffliggare” tar sig till vallokalerna. (Holmberg & Oscarsson, 2004, s. 27) Den högre valrörelsetemperaturen som skapas vid ett jämnt val gör att partierna anstränger sig mer, och att medieuppmärksamheten inför valet ökar. (Holmberg & Oscarsson, 2004, s. 27)

Individförklaringar svarar på varför vissa medborgare väljer att rösta men inte andra. (Holmberg & Oscarsson, 2004, s. 17) Beskrivningar av valdeltagandet i olika grupper ger besked om hur politiskt jämlikt systemet är, det vill säga att man försäkras om att röstare och icke-röstare inte skiljer sig åt, vilket annars riskerar att systematiska brister i representativitet mellan väljare och valda. (Holmberg & Oscarsson, 2004, s. 18) Jämförelser har dock visat att det råder små skillnader mellan röstare och icke-röstare vad gäller politiska preferenser, vilket gör att till exempel svenska riksdagsvalen inte hade slutat så mycket annorlunda om valdeltagandet hade varit 100%. (Holmberg & Oscarsson, 2004, s. 19) En faktor som styr varför vissa medborgare väljer att rösta eller ej är en resursförklaring. Social status, som klass, utbildning, yrke och inkomst har visat

sig ha ett samband med benägenheten att gå och rösta. Individens grad av social integration har också en viktig roll, bland annat har civilstånd, medborgarskap ett samband med benägenheten att gå och rösta. (Holmberg & Oscarsson, 2004, s. 19) Ålder är en viktig faktor, enligt livscykeleffekten så stiger valdeltagandet upp till medelåldern för att sedan avta efter pensionsåldern. Det sammanhänger med att man upplever ett starkare band till samhället vid ökande ålder då man oftare kommer i kontakt med samhällsresurser som dagis, skola och sjukvård bland annat. (Bengtsson, 2008, s. 103-104)

Motivation är en annan förklaring till röstbeteende, det vill säga individuell drivkraft bakom beslutet att rösta, bland annat politiskt intresse, konsumtion av politiska media, partiidentifikation och plikt känsla inför valdeltagande. (Holmberg & Oscarsson, 2004, s. 20) Om en medborgare har en stark samhörighetskänsla med ett visst parti upplevs valutgången som viktigare. (Bengtsson, 2008, s. 107) Uppfattningen om valets viktighet, ideologiska skillnader mellan partierna och huruvida vem som vinner valet spelar roll är viktiga inslag i medborgarnas röstningskalkyler. (Holmberg & Oscarsson, 2004, s. 20) På ett individuellt plan påverkas valdeltagandet positivt av samhällsengagemang. Umgänge med andra människor till exempel i form av deltagande i föreningslivet eller kyrkan gör individer mer benägen att ställa upp för systemet. (Bengtsson, 2008, s. 108)

Rösträttsstriden utkämpades och vanns av demokratiförespråkarna för ca hundra år sedan. Ett av motståndarargumenten för allmän rösträtt var att medborgarna var för okunniga för att fatta självständiga beslut. (Holmberg & Oscarsson, 2004, s. 193) För att rösta krävs kunskap och det finns tre sätt att inhämta politisk kunskap på, formell utbildning, politiskt engagemang och exponering för politik i media. (Holmberg & Oscarsson, 2004, s. 208-209) Generellt kan man säga att människor som är politiskt intresserade och läser mycket om politik har en större politisk kunskap än de som inte är politiskt intresserade och tar del av politiska nyheter. (Holmberg & Oscarsson, 2004, s. 210) Tendensen att inte rösta är klart större bland politiskt okunniga personer än bland personer med politisk kunskap. (Holmberg & Oscarsson, 2004, s. 216) Alltså är det mer sannolikt att politiskt kunniga personer röstar än tvärtom. (Holmberg & Oscarsson, 2004, s. 217)

3.2 Media

En valrörelse utan media är svår att föreställa sig. Nyhetsförmedling någon slags form är lika gammal som människan och att alla medier skulle upphöra att rapportera om vad som händer i samhället är svårt att föreställa sig. (Strömbäck, 2004, s. 11) Länken mellan media, politik och samhällsfrågor har alltid varit stark. (Strömbäck, 2004, s. 12) Det beror på att politik och samhällsfrågor alltid varit en central del av mediernas innehåll och det har motiverat medias existens och lockat människor att ta del av dem. (Strömbäck, 2004, s. 13) En konsekvens av närheten

mellan media och politiken är att medierna har politisk betydelse, vad media gör eller inte gör är politiska handlingar och kan få politiska följder. Statsvetaren Timothy E Cook menar att man bör se media som en politisk institution. (Strömbäck, 2004, s. 14) Det innebär att så länge media bevakar, rapporterar om och analyserar frågor med relevans för samhället så ingriper de i processer som föregår och bidrar till villkoren för den politiska debatten, de politiska besluten eller genomförandet av politiska beslut. (Strömbäck, 2004, s. 14)

3.2.1 Valjournalistik

Valjournalistiken är viktig av den anledningen att den hänger samman med valens demokratiska natur. Rätten att rösta är demokratins främsta institutionella mekanism för att säkerställa människornas möjligheter att påverka politiken och utkräva ansvar av de som har makten. På valdagen är den politiska makten så jämt fördelad som den kan bli, oavsett andra resurser har alla medborgare endast en röst. (Strömbäck, 2004, s. 15) För att den enskilde medborgaren ska kunna utnyttja den makten det innebär krävs information och kunskap. Kent Asp, docent i statsvetenskap och professor i journalistik menar att det finns tre perceptuella vägar till information – egna erfarenheter, samtal med andra och via media. (Strömbäck, 2004, s. 15) Den vanligaste källan till politisk kunskap är den mediala rapporteringen, inte bara för medborgare utan även för journalister och i viss mån politiker. (Strömbäck, 2004, s. 15) Enligt människorna själva är det genom massmedia, tv, radio och tidningar som de huvudsakligen får information om politik och samhälle. Det är även via massmedia som politiker och andra aktörer kommunicerar med folket. (Strömbäck, 2004, s. 15)

Valjournalistiken är central för människors möjlighet att ta del av information och kunskap som möjliggör för dem att rösta genomtänkt. Ett genomtänkt röstande är ur ett demokratiskt perspektiv bättre än ett ogenomtänkt röstande, vilket gör valjournalistiken oerhört viktig. (Strömbäck, 2004, s. 16)

Frågan om medias makt är central för förståelsen av mediernas betydelse i och för demokratin. (Strömbäck, 2004, s. 18) Frågan om makt är handlar inte om vem som i en given situation har makten eller om källan till makt. Makt är ett mångdimensionellt och svårdefinierat begrepp, men kärnan i de olika definitionerna av makt handlar om möjligheten att påverka. Utöver det skiljer man på tre dimensioner av makt – *makten över beslutsfattandet*, det vill säga maktens synliga ansikte, den politiska makten som utövas genom beslutsfattande och är institutionellt bestämd och organiserad. (Strömbäck, 2004, s. 22) *Makten över beslutsfattandet* avgörs på ett grundläggande sätt genom val vart fjärde år (Strömbäck, 2004, s. 23) *Makt över dagordningen* handlar om vilka frågor som diskuteras och blir föremål för politiskt beslutsfattande. Makten över dagordningen är inte institutionellt reglerad och är föremål för förhandlingar mellan aktörer som har intresse i att påverka dagordningen. (Strömbäck, 2004, s. 22) *Makten över tanken* handlar om makten över de tankeprocesser som ligger till grund för hur vi uppfattar verkligheten. (Strömbäck, 2004, s. 23) Makten över

dagordningen och tanken är en ständigt pågående process där medborgarna medvetet och omedvetet fortlöpande ger samtycke för att de politiska partierna och medierna ska kunna utöva makt över dem. (Strömbäck, 2004, s. 23)

Att hålla reda på allt som händer i världen är omöjligt, till skillnad från vår uppmärksamhet och mentala energi är verkligheten obegränsad. Det gör att vi måste sälla bland den information och de intryck som vi utsätts för. (Strömbäck, 2004, s. 28) Det är här medierna kommer in i bilden, när det handlar om det medieutbud som handlar om det omgivande samhället och politiken är mediernas viktigaste funktion att inhämta, sortera, kontrollera och strukturera information som är relevant för människor i allmänhet. Media ska fungera som ett säll som bevakar och väljer ut vilken typ av information som ska förmedlas av verkligheten. (Strömbäck, 2004, s. 29) Alternativet till media är att varje individ skulle genomföra de uppgifterna själva, vilket idag är omöjligt. (Strömbäck, 2004, s. 29) Alltså vänder vi oss till media för att få reda på sådant som är sant och relevant för oss. (Strömbäck, 2004, s. 30)

Teorin om mediernas dagordningsmakt utgår ifrån att verkligheten är för obegränsad för att människor själva ska kunna skaffa sig en sammanhållen bild av den. Det leder till att människor använder media till att få information om vad som har hänt, vad som är viktigt och vad som kräver åsikter och handlingar. (Strömbäck, 2004, s. 30) Medierna används för att organisera våra erfarenheter och upplevelser av verkligheten och deras roll är viktig vad gäller att ge ledtrådar om vilka samhällsproblem som är viktiga och angelägna för oss, alltså vad som står på samhällets dagordning. (Strömbäck, 2004, s. 30) Med dagordning menas då att de frågor som diskuteras och kan komma att bli föremål för politiska beslut. (Strömbäck, 2004, s. 30) Analytiskt sett kan man skilja mellan tre dagordningar, allmänhetens, mediernas och politikens dagordningar. Allmänhetens dagordning består av de frågor som medborgarna tycker är viktiga, mediernas dagordning består av de frågor som får uppmärksamhet i media och politikens dagordning består av vilka frågor som är föremål för diskussion i och mellan politiska organ. (Strömbäck, 2004, s. 30) Eftersom medborgarna själva inte kan inhämta all nödvändig information om vilka frågor som är viktiga vänder de sig till medias rapportering för att få en fingervisning om vad som är viktigt. När media i sin tur uppmärksammar vissa frågor mer än andra tillhandahåller media ledtrådar om vilka frågor som är viktiga för samhället. Konsekvensen blir då att de frågor som media uppmärksammar mycket blir de frågor som medborgarna tycker är viktiga och angelägna, och i sin tur innebär det att medias dagordning till viss del sätter allmänhetens dagordning. (Strömbäck, 2004, s. 31)

Det betyder dock inte att media ses som allsmäktig. Mediernas tyngd och trovärdighet skiljer sig åt och de medier som uppfattas trovärdiga och legitima förmedlare har större makt över dagordningen än medier som uppfattas mindre trovärdiga. (Strömbäck, 2004, s. 32) Olika medietyper har också olika stor dagordningsmakt, även om det inte råder konsensus i frågan så tyder mycket på att textbaserade medier som exempelvis tidningar har större dagordningsmakt än

tv. Detta då textbaserad media kräver större krav på bearbetning av informationen vilket ställer krav på koncentration. TV innehåller flera moment som gör att hjärnan inte hinner bearbeta informationen vilket leder till att den snabbt glöms bort. (Strömbäck, 2004, s. 32)

Medborgarnas kognitiva förmågor och politiska intresse spelar också roll i hur stor dagordningsmakten är. Det råder viss oenighet om vilken grupp som är mest påverkbar, men det finns två relevanta teorier. Den ena menar att ju större intresse man har, desto större är sannolikheten att den personen konsumerar medier och påverkas av mediernas dagordning. (Strömbäck, 2004, s. 33) Den andra menar att personer med hög politisk medvetenhet exponerar sig mer för mediernas politiska och samhällsrapportering men har samtidigt genomtänkta och medvetna åsikter från början, vilket gör att deras åsikter sannolikt inte ändras. Personer med låg politisk medvetenhet accepterar de politiska budskap de når av i större utsträckning, men utsätter sig samtidigt inte för politiska budskap på samma sätt som de personer som har hög politisk medvetenhet. (Strömbäck, 2004, s. 33) Dock står inte de två modellerna mot varandra utan man kan dra en försiktig slutsats om att de personer som är mest mottagliga för mediernas dagordningsmakt är de som konsumerar mycket media, har en hög grad av medvetenhet om vad medierna uppmärksammar, har ett behov av hjälp att orientera sig i tillvaron och saknar eget engagemang, intresse och kunskaper att balansera mediernas inflytande med. (Strömbäck, 2004, s. 33)

Med andra ord är alltså inte mediernas dagordningsmakt total utan beror på flera faktorer som är kopplade både till medierna, dess innehåll, mottagare och kontext. (Strömbäck, 2004, s. 34) Makten över medborgarnas dagordning ligger i stor utsträckning hos medierna. Det innebär att medierna har en stor, om än inte fullkomlig makt att styra vilka frågor som vi uppfattar som viktiga. (Strömbäck, 2004, s. 34) Ur ett demokratiskt perspektiv är frågan inte så mycket om det är ett problem att medierna har stor makt över medborgarnas dagordning utan om medierna har förmåga att tillhandahålla en relevant dagordning som tar upp sådant som faktiskt är viktiga och angelägna samhällsproblem. (Strömbäck, 2004, s. 35)

Medierna har dock inte bara makt över vilka frågor som människor anser är viktigast. Media har även makt över hur frågorna på dagordningen uppfattas av medborgarna. (Strömbäck, 2004, s. 36) Dagordningsteorin har två nivåer, den första nivån behandlar vad medierna uppmärksammar och vad medborgare uppfattar som viktiga frågor. Den andra nivån behandlar hur media beskriver olika objekt och hur medborgarna uppfattar dessa objekt. (Strömbäck, 2004, s. 36) Att medias makt över medborgarna inte bara begränsas till dagordningen bekräftas av två teorier som i den engelska litteraturen kallas priming och framing. Framing översätts till gestaltningsteori av Jesper Strömbäck och bör ses som dagordningsteoris andra nivå. (Strömbäck, 2004, s. 37) Det är gestaltningsteorin som kommer ligga till grund för resterande del av kapitlet.

Gestaltningsteorin behandlar samspelet mellan medieinnehållet och människors kognitiva scheman, och mediernas makt att påverka dessa scheman. Kognitiva scheman syftar till de mentala kartor av verkligheten som alla individer har, som ett resultat av den information, kunskap och erfarenheter som vi tidigare inhämtat och som ligger lagrat i våra minnen. (Strömbäck, 2004, s. 37) Gestaltningsteorin handlar inte bara om medias makt över hur aspekter av verkligheten uppfattas utan även om vad medieinnehållet representerar, hur medieinnehållet formas av bland annat relationerna till kulturella värderingar eller externa maktcentran och hur avsaknad av relevant information kan bidra till att forma specifika gestaltningar. (Strömbäck, 2004, s. 37) Ett av de snabbast växande forskningsfälten med relevans för politisk kommunikation och medias makt över hur verkligheten uppfattas utgår från gestaltningsteorin. En förklaring till teorins popularitet är att den än så länge saknar enhetliga definitioner och på så vis lockar forskare från många skilda vetenskapliga traditioner. (Strömbäck, 2004, s. 40) En annan förklaring är att gestaltningsteorin är mångfacetterad, den kan behandla hur mediernas gestaltning av verkligheten påverkar individens gestaltning av samma verklighet, i en annan form kan teorin behandla hur media genom att gestalta verkligheten på ett visst sätt men inte andra reproducerar och sprider olika sätt att betrakta verkligheten på. (Strömbäck, 2004, s. 40) I en tredje form handlar den om vad mediernas innehåll egentligen representerar. (Strömbäck, 2004, s. 41)

En vanlig syn på media är att den visar en spegelbild av verkligheten. Genom att ta del av nyheter genom olika medieformer tror man sig få en objektiv bild av verkligheten. Enligt detta synsätt legitimeras journalistens roll som nyhetsförmedlare och ligger till grund för medias beskrivningsmakt. Dock finns det inget stöd för tanken att media endast speglar verkligheten. (Strömbäck, 2004, s. 41) I och med att verkligheten är obegränsad och medias format har gränser så präglas all nyhetsförmedling av val som görs av media i allmänhet, redaktioner och av journalister. Det kan handla om ämnesval, berättarperspektiv, val attribut och källor, val av vad som ska betraktas som fakta och av ordval. (Strömbäck, 2004, s. 41) En del av valen är medvetna men många val är på rutin och objektifierade, det vill säga att valen följer de institutionaliserade rutiner som präglar nyhetsproduktionen och att många val inte ses som val utan som självklarheter. (Strömbäck, 2004, s. 41) Ett exempel på ett objektifierat val är vad som ska ses som en nyhet, journalister kan ofta inte förklara vad som är en nyhet men känner igen en nyhet när de ser den. (Strömbäck, 2004, s. 41)

Istället för att se nyheter som spegelbilder bör de ses som (re)konstruktioner av verkligheten. Det finns alltid en relation mellan nyheternas rekonstruktioner av verkligheten och verkligheten som sådan men det går inte att sätta likhetstecken mellan dem. (Strömbäck, 2004, s. 41) På så sätt bygger gestaltningsteorin på två observationer, den ena är att nyheternas bild av en aspekt av verkligheten aldrig är densamma som den aspekt av verkligheten som nyheten handlar om. Den andra är att det som har betydelse för individernas bild av verkligheten inte är verkligheten i sig utan nyheternas bild av verkligheten. (Strömbäck, 2004, s. 41) Det finns olika definitioner av gestaltningar. Robert Entman har definierat gestaltning

utifrån hur medias gestaltningar påverkar medborgarna. (Strömbäck, 2004, s. 42) Han menar att gestaltning innebär att man väljer vissa aspekter av en verklighet och gör dem mer framträdande i text på ett sätt som föreslår olika sätt att beskriva, förklara eller lösa ett problem. (Strömbäck, 2004, s. 43) Vincent Price, David Tewksbury och Elisabeth Powers definierar gestaltning som att nyheterna uppmuntrar vissa särskilda sätt att tänka kring politiska fenomen genom att aktivera vissa idéer, känslor och värderingar snarare än andra. På det sättet leder nyheterna publiken till mer eller mindre förutsägbara slutsatser. Vidare menar de att nyheterna genom att framhäva vissa aspekter av ett problem snarare än andra aspekter av samma problem kan få människor att tänka på olika sätt kring frågor och vid åsiktsbildning. (Strömbäck, 2004, s. 43)

Alltså är mediernas gestaltningar uttryck för att på specifika sätt organisera information så att nyheterna placeras i medvetna eller omedvetna sammanhang. (Strömbäck, 2004, s. 43) Gestaltningar formas av bland annat val av ord, fakta, perspektiv och källor. Inneboende i valen är vissa dominerande problemformuleringar, tolkningar, moraliska omdömen och förslag på lösningar. (Strömbäck, 2004, s. 43) Journalistiken kodar nyheterna på specifika sätt och i den mån medborgare påverkas av mediernas sätt att gestalta verkligheten i sina avkodningar av nyheterna har media en gestaltningsmakt. (Strömbäck, 2004, s. 43)

I följande avsnitt kommer valjournalistikens fyra gestaltningsklasser presenteras, de utgör det redskap för vilket analysen kommer använda sig av.

3.2.2 Valjournalistikens fyra gestaltningar av politik

Spelgestaltning där journalistiken fokuserar på politik som spel, strategi, relationer mellan politiska aktörer och hur politik bedrivs. Indikatorer på att journalistiken ser politik som ett spel är ord som vinnare eller förlorare samt spel-, sport- och krigsmetaforer. Även när journalistiken fokuserar på politiker som personer istället för företrädare för en viss politik ses det som en gestaltning av politik som spel. (Strömbäck, 2004, s. 167)

En annan gestaltning av politiken är *sakgestaltning*. När journalistiken är sakgestaltad fokuserar man på vad som har hänt, sakliga förhållanden i verkligheten, vad någon föreslagit eller ad någon sagt i den mån det syftar till politikens sakinnehåll. (Strömbäck, 2004, s. 167)

Tredje gestaltningen av valjournalistiken är *skandalgestaltning* som fokuserar på skandaler som moraliskt och juridiskt klandervärda beteenden hos politiker. Även mindre klandervärda beteenden som felsägningar sorteras in under skandalgestaltningen. (Strömbäck, 2004, s. 167)

Den fjärde gestaltningen är när journalistiken gestaltar politiken som trivia. *Triviagestaltningar* handlar om något trivialt som inte har med politik att göra eller har sakpolitisk relevans men som handlar om eller omfattar politiker. Ett exempel på triviagestaltning kan vara bedömning av politikernas utseende eller klädsmak. (Strömbäck, 2004, s. 167) En reservkategori *annan* finns också för de fall där artiklarna inte kan kategoriseras som någon av de fyra gestaltningarna. (Strömbäck, 2004, s. 168)

Gestaltningsteorin är en teori om mediernas makt även om det är gestaltningarnas förekomst och inte effekter som undersöks. (Strömbäck, 2004, s. 168) Det beror på att hur journalistiken gestaltar politiken har betydelse för hur människor uppfattar politik. Capella och Jamieson har visat genom kontrollerade experiment att gestaltningar av politik som spel stärker och aktiverar misstro och cynism mot politiker. (Strömbäck, 2004, s. 168) Människors uppfattning om politiker har större gemensamhet med hur politikerna framställs i media än hur politikerna är i verkligheten. Mediabilden av verkligheten blir viktigare än verkligheten själv då bilden media ger upplevs som en återskapning av verkligheten. Journalistiken skapar dock inte själva misstron men journalistiken förstärker och kultiverar människors misstro mot politiker. (Strömbäck, 2004, s. 169)

Tabell 1 (Strömbäck, 2004, s.167)

Kännetecknen på valjournalistikens gestaltningar

Spelgestaltning	Sakgestaltning	Skandalgestaltning	Triviagestaltning
<i>Fokus:</i>	<i>Fokus:</i>	<i>Fokus:</i>	<i>Fokus:</i>
Spel	Sakliga förhållanden	Klandervärt beteende	Sakpolitisk orelevans
Sport	Politiska förslag	Felsägningar	Omfattar politiker
Krigsmetaforer	Sakpolitik	Skandaler	
Vinnare/Förlorare			
Politiker som person			

Valjournalistiken har även fem krav på dess innehåll. För det *första*, information om hur olika politiska alternativ beskriver verkligheten. För det *andra*, information om vilka ideologiska principer som är vägledande för de politiska alternativen. För det *tredje*, information om vilka sakpolitiska åsikter olika politiska alternativ har. För det *fjärde*, information om hur de olika politiska alternativen agerat under föregående mandatperiod. För det *femte*, information om de troliga konsekvenserna av att olika politiska förslag genomförs. (Strömbäck, 2004, s. 99-100)

4 Sametinget

I det här kapitlet presenteras Sametinget och sametingsvalet, bland annat beskrivs valdeltagandet i Sametingsvalet.

I samband med skattefjällsmålet som pågick mellan år 1966-1981 och som handlade om ett antal samebyar och samer som stämde kronan i ett mål om skattefjällen i Norra Jämtland dök frågan om samisk samordning upp. (Myntti, 1998, s. 195) I en flerpartimotion framförde ett antal riksdagsledamöter att ett samiskt folkvalt organ krävdes. År 1983 tillsatte regeringen den sk samerättsutredningen som lämnade huvudbetänkandet ”Samerätt och sameting” år 1989. (Myntti, 1998, s. 201-204) Utredningen fann ett behov av ett gemensamt organ som medverkar i samhällsplaneringen och representerar den samiska befolkningen. Sametingets inrättande skulle också bidra till en ökad identitetskänsla hos samerna och stimulera intresset för samiska frågor, erkänna samernas status som ett eget folk och fungera som det organ genom vilket samerna kunde bestämma över sin kulturella och näringsmässiga utveckling som de har folkrättsligt stöd till. (SOU 2002:77, s. 97)

Sametinget organisatoriska uppbyggnad saknar parlamentarisk eller administrativ motsvarighet i Sverige. Formen kan beskrivas som en kombination av en länsstyrelse och ett kommunfullmäktige, då Sametinget dels är en statlig myndighet som har plikter att utföra samt ska förvalta de statliga medel de tilldelas. Dels är Sametinget ett parlament där ledamöter för samiska partier debatterar och håller omröstningar som i andra folkrepresentationer. (Lundmark, 2008, s. 227) Organisationsstrukturen är inspirerad av den kommunala organisationen men verksamheten regleras begränsat i Sametingslagen. (SOU 2002: 77, s. 101) Sametingets huvudsakliga uppgift är att vara ett initierande organ som ska tillvarata de samiska intressena i frågor som rör samisk kultur, språk samt sameskolan. (Lundmark, 2008, s. 227-228) Sametingslagen reglerar Sametingets uppgifter, vilka är att verka för en levande samisk kultur, utse sameskolstyrelsen, fastställa mål och leda det samiska språkarbetet, medverka i samhällsplaneringen och bevaka att de samiska behoven beaktas, informera om samiska förhållanden och utföra de uppgifter som ankommer på Sametinget enligt lag eller annan författning. (SFS 1992:1433)

Sametingets folkvalda del, plenum motsvarar kommunfullmäktige och har 31 ledamöter. Dess uppgift är att besluta om budget, användning av ekonomiska medel och fattar allmänna beslut. Plenum är det högsta beslutande organet och utser en styrelse om maximalt sju ledamöter som bereder ärenden, ansvarar för den ekonomiska förvaltningen och verkställer Sametingets beslut (SOU 2002: 77, s. 101) Plenum väljs genom allmänna val som hålls den tredje söndagen i maj vart fjärde år (SFS 1992:1433)

4.1 Sameröstlängd

För att delta i Sametingsvalet ska man vara upptagen i Sametingets röstlängd, vilken man anmäler sig till senast den 20 oktober året före Sametingsvalet. För att bli upptagen i sameröstlängden ska man uppfylla två kriterier, man ska känna sig som en same, och man ska ha en koppling till det samiska språket, antingen genom att man själv, sina föräldrar eller sina mor- eller farföräldrar har talat samiska i hemmet. (Sameröstlängd) I övrigt ska man fylla 18 år senast på valdagen och vara svensk medborgare för att upptas i röstlängden. (SFS 1992:1433) En preliminär röstlängd upprättas senast 15 november året innan valet sker av Sametingets valnämnd. Den som anmält sig till sameröstlängden men fått anmälan avslagen har rätt att överklaga beslutet till Länsstyrelsen i Norrbottens län. Den slutgiltiga röstlängden fastställs 1 mars valåret. (Sameröstlängd)

Det är endast en liten del av antalet samer i Sverige som är upptagna i sameröstlängden. Det finns ingen folkräkning gjord men antalet samer i Sverige uppskattas till mellan 20 000-35 000 även om dessa siffror varierar. (Folkvalt organ och myndighet) Vid det första Sametingsvalet, 1993 var 5390 personer upptagna i sameröstlängden. Till Sametingsvalet 2009 var 7812 personer upptagna i sameröstlängden. Majoriteten, ca 70% av samerna som finns upptagna i sameröstlängden är bosatta i Norrbottens län (48%) och Västerbottens län (22%) men det finns samer upptagna i sameröstlängden som är bosatta i hela Sverige samt utomlands. Könsfördelningen av röstberättigade till Sametingsvalet var till Sametingsvalet 2009 49,86% kvinnor och 50,14% män. (Valmyndighetens statistik över röstberättigade)

4.2 Valdeltagande

Det första Sametingsvalet 1993 hade ett valdeltagande på 71,7%. De tre följande valen, 1997, 2001 och 2005 hade ett valdeltagande på mellan 63-65% och till Sametingsvalet 2009 hade 7812 personer upptagits i sameröstlängden, varav 4623 personer röstade vilket ger ett valdeltagande på 59,2%. (Valmyndighetens statistik över valdeltagande) I Sametingsvalet kan man antingen välja att brevrösta eller rösta i vallokal. Både poströster och röster som tas emot i vallokal skickas till Länsstyrelsen i Norrbottens län. (Valmyndighetens informationsmaterial om Sametingsvalet, s. 8) Sammanräkningen av rösterna börjar en vecka efter valdagen för att brevrösterna ska hinna komma in och genomförs av Länsstyrelsen. (Valmyndighetens informationsmaterial om Sametingsvalet, s. 10)

5 Medias gestaltning av valen

Den här uppsatsen försöker utreda hur media gestaltar Sametinget och Sametingspolitiken inför Sametingsvalen 2005 och 2009. Totalt 25 artiklar har granskats, varav 13 artiklar ligger till grund för analysen av Sametingsvalet 2005 och 12 artiklar handlar om Sametingsvalet 2009. Det finns en hel del likheter mellan vilka gestaltningar som artiklarna gör. Många artiklar har drag av två gestaltningsfokus, vanligast är mellan spel- och sakgestaltning. Värt att nämna är att endast en artikel som kan sorteras in under skandalgestaltning har hittats i respektive val.

5.1 Medias gestaltning av Sametingsvalet 2005

Artikeln ”Renägare bildar nytt politiskt parti” beskriver hur Renägarförbundet drar sig ur politiken och bildar istället en politisk gren i Kiruna. Det beskrivs som en framtingad åtgärd då Renägarförbundet både är en organisation och ett parti och att Sametinget beslutat att organisationer som erhåller ekonomiskt stöd inte får bedriva politik i Sametinget. Artikeln har tydliga drag av spelgestaltning då Renägarförbundet beskrivs agera taktiskt för att inte förlora ekonomiskt stöd. Spelgestaltningens fokus ligger som sagt på spel, strategi och kan även kännetecknas av metaforer till krig, sport och spel. (Dagens Nyheter, 2005-01-22)

Artikeln ”Nytt Sametingsparti bildat” har en tydlig sakfrågegestaltning. Artikeln beskriver det nya partiet Guovssonásti som bildats ur det gamla Renägarförbundet. I artikeln beskriver partiledare Per-Mikael Utsi partiets inriktning och vilka frågor de kommer driva. Sakfrågegestaltningen karaktäriseras av referenser till politikens sakinhåll. (Västerbottens-Kuriren, 2005-01-24)

I artikeln ”Ku Klux Klan-fasoner” anklagar Samelandspartiets ordförande Lars-Anders Baer Jakt-och Fiskesamernas ordförande Håkan Jonsson för att ha sanktionerat ett nätverk vars syfte är att stoppa renar från att beta på privat mark. Baer anklagar Jonsson för att ha renägarfientlig politik, som Baer menar bekräftas av nätverkets bildande. Jonsson svarar på anklagelserna med att mena att Samelandspartiet ”kastar skit”. Hela artikeln har en tydlig skandalgestaltning då journalisten väljer att vinkla det som en skandal och fokuserar på klandervärda beteenden hos politikerna. Ordval som ”Ku Klux Klan-fasoner” och ”kasta skit” underbygger journalistens försök att skapa rubriker och göra en skandal av

händelsen ett par dagar innan Sametingsvalet. (Västerbottens-Kuriren, 2005-05-12)

En enda av alla artiklar som undersökts i båda valen har kunnat sorteras in som triviagestaltning. Det är artikeln ”Samerna får eget riksdagshus”. Den artikeln handlar om att svenska regeringen inlett en förundersökning för att bygga en parlamentsbyggnad för Sametinget i Kiruna. En triviagestaltad artikel handlar om något som saknar politisk anknytning eller sakpolitisk relevans men handlar om eller omfattar politiker. Artikeln kan anses vara triviagestaltad då den inte kan knytas till någon sakpolitik eller egentligen ha Sametingspolitisk anknytning, dock berör den Sametinget och dess politiker indirekt då det är en samisk parlamentsbyggnad som ska byggas. (Dagens Nyheter, 2004-10-02)

5.2 Medias gestaltning av Sametingsvalet 2009

I fråga om Sametingsvalet 2009 återfinns ingen artikel som karaktäriserar triviagestaltning.

Artikeln ”Sista mötet före valet” hade tydliga drag av spelgestaltning. Redan i ingressen beskrivs partiledarna ”drabba samman” i talarstolen på sista plenumsmötet inför valet, att det inom fyrpartialliansen blottas sprickor samt att man profilerar sin linje. Sådana krigs- och sportmetaforer karaktäriserar gestaltningen av politik som ett spel. (Västerbottens-kuriren, 2009-02-18)

I artikeln ”Två partier och två vägar till samma mål” presenteras partiledarna för Min Geaidnu och Jakt- och Fiskesamerna. Partiledarna ger sin syn i sakfrågor som mark- och landrättigheter, renskötsel, samebyn, rovdjursjakt, rätt till jakt och fiske, språkfrågor samt huruvida ILO-konventionen 169 ska ratificeras. Artikelns fokus ligger på politikens sakinnehåll då partiledarna ombes ge sin syn på olika aktuella sakpolitiska frågor, vilken karaktäriserar sakgestaltningen. (Västerbottens-Kuriren, 2009-05-14)

Artikeln ”Strid om medlemskap i byar avgör sameval” hade dragningar mot skandalgestaltning även om artikeln inte kan sägas vara en renodlad skandalgestaltningsartikel. Den beskriver valet som en rysare och att flera sittande Sametingspolitiker hoppat av, bytt parti eller startat helt nya partier under mandatperioden. Journalisten intervjuar tre renskötare om deras syn på Sametinget och den politik som bedrivs och varvar intervjun med en beskrivning av det Sametingspolitiska läget drygt en vecka innan Sametingsvalet. Det gör att artikeln inte kan klassas som en helt skandalgestaltande artikel, då en sådan fokuserar på politikens beteenden. Därför har artikeln räknats två gånger, varav den andra gången i kategorin sakgestaltning. Artikeln får trots det stå som exempel som skandalgestaltad artikel i Sametingsvalet 2009 då den har tonen av

att politikerna betar sig klandervärt genom avhopp och partibytten. (Dagens Nyheter, 2009-05-11)

Under kategorin ”annan” placeras artikeln ”Unga samer vill rösta”. Artikeln är rent informativ, den berättar att ansökningarna till sameröstlängden strömmar in, att sista ansökningsdag till sameröstlängden är två dagar bort och att många unga, åttiotalister har anmält sig till röstlängden. Vidare informerar artikeln vilka regler som gäller kring upptagningen till sameröstlängden. I och med att artikeln inte beskriver hur politiken bedrivs, behandlar en sakfråga, skandal eller något trivialt som politikernas utseende så kategoriseras artikeln som ”annan” då den ändå har ett visst informativt värde då den upplyser om sameröstlängden och påminner om att anmäla sig till den. En anmälan till sameröstlängden är en förutsättning för valdeltagande i Sametingsvalet. (Västerbottens-Kuriren, 2008-10-18)

Tabell 2. Resultat av mediebevakningen

Val	Spelgestaltning	Sakgestaltning	Skandalgestaltning	Triviagestaltning	Annan
2005	7*	6*	1	1	2
2009	3*	8*	1*	0	2
Totalt	10	14	2	1	4

*Totalt 6 artiklar upplevdes ha drag av två gestaltningsfokus. Fem artiklar hade drag av både spel- och sakgestaltning och en artikel hade drag av både sak- och skandalgestaltning. De artiklarna har därför räknats två gånger. De aktuella artiklarna är märkta med en stjärna (*) i referenslistan.

6 Analys och slutsats

Syftet med uppsatsen var att studera och jämföra karaktären på valjournalistiken inför Sametingsvalen 2005 och 2009 i Dagens Nyheter och Västerbottens-Kuriren. Följande frågeställningar formulerades inledningsvis i syfte att besvaras av uppsatsen:

- I vilken omfattning har Dagens Nyheter och Västerbottens-Kuriren informerat om Sametingsvalens existens?
- Hur gestaltas valjournalistiken inför respektive val?
- Hur förhåller sig journalistiken i undersökningen till de fem krav som ställs valjournalistik?
- Finns det någon skillnad i medieuppmärksamheten mellan valen 2005 och 2009 som kan förklara det lägre valdeltagandet i valet 2009 jämfört med valet 2005?

Totalt granskades 25 artiklar och fördelningen mellan Sametingsvalen var jämn. 13 artiklar granskades inför Sametingsvalet 2005 och 12 artiklar behandlade Sametingsvalet 2009. Fördelningen mellan tidningarna var däremot ojämnare, inför Sametingsvalet 2005 skrev Dagens Nyheter fyra artiklar medan Västerbottens-Kuriren skrev åtta artiklar. Inför Sametingsvalet 2009 skrev Dagens Nyheter endast två artiklar och Västerbottens-Kuriren skrev tio artiklar.

Den största skillnaden i hur Sametingsvalen gestaltas i media är att till Sametingsvalet 2005 är sju artiklar spelgestaltade medan endast tre artiklar till Sametingsvalet 2009 gestaltades på det viset. Båda valen präglas av sakgestaltad journalistik varav Sametingsvalet 2009 är i majoritet med åtta sakgestaltade artiklar jämfört med att Sametingsvalet 2005 hade sex sakgestaltade artiklar. Båda valen har en artikel var som kategoriseras som en skandalgestaltad artikel, medan endast valet 2005 har en artikel av triviagestaltad karaktär. Två artiklar i respektive val kategoriseras som ”annan” och de artiklarna är alla av ren informativ karaktär i form av att fler personer har anmält sig till sameröstlängden eller att andelen yngre väljare ökat. Önskvärt hade varit med ytterligare en kategori, som kunnat benämnas ”informativ” eller dylikt som hade kännetecknats av att artiklarna har informativ karaktär rörande praktiska detaljer som anmälan till röstlängd eller hur röstandet går till exempelvis.

Valjournalistikens fem krav är att den ska innehålla information om:

1. Hur olika politiska alternativ beskriver verkligheten.
2. Vilka ideologiska principer som är vägledande för de politiska alternativen
3. Vilka sakpolitiska åsikter olika politiska alternativ har.

4. Hur de olika politiska alternativen agerat under föregående mandatperiod.
5. De troliga konsekvenserna av att olika politiska förslag genomförs.
(Strömbäck, 2004, s. 99-100)

Gemensamt för journalistiken inför båda Sametingsvalen är att det är endast punkt två och tre som delvis uppfylls. De undersökta artiklarna saknar information om hur de politiska alternativen beskriver verkligheten, hur de politiska alternativen agerat under föregående mandatperiod och vilka de troliga konsekvenserna blir av att politiska förslag genomförs. Dock ska det poängteras att punkt två, ideologiska principer inte heller kan sägas uppfyllas helt och hållet då det inte är alla kandiderande partier som kommer till tals. Information om ideologiska principer kommer egentligen bara fram i artiklarna om det nystartade partiet Guovssonásti. Punkt tre, sakpolitiska åsikter kommer fram tydligare i båda Sametingsvalen men återigen kommer inte alla partier till tals. De sakpolitiska åsikterna kommer fram i artiklar om olika sakfrågor kring plenumsmöten och i presentationer av partier och/eller partiledare. Med Strömbäcks fem punkter för valjournalistik som utgångspunkt kan man säga att bevakningen av Sametingspolitiken inför Sametingsvalen har en del att jobba med på samtliga punkter. Vissa punkter behöver en smärre översyn medan andra punkter har större brister att åtgärdas innan man kan säga att valjournalistiken inför Sametingsvalen uppfyller kraven på valjournalistik.

Finns det då någon skillnad i mediebevakningen mellan Sametingsvalen 2005 och 2009? I absoluta tal, ja. Det är 13 respektive 12 artiklar som undersöks till Sametingsvalen 2005 och 2009. En minimal skillnad men ändå värd att nämna. Bryter vi ner det och tittar på hur artiklarna gestaltar valen återfinns en viss skillnad. I Sametingsvalet 2005 återfinns sju spelgestaltade artiklar medan motsvarande antal spelgestaltade artiklar i Sametingsvalet 2009 är tre. En spelgestaltad artikel kännetecknas av spel-, sport- och krigsmetaforer och använder sig av ord som ”vinnare” och ”förlorare”. Att gestalta politiken som ett spel kan sägas höja temperaturen och göra valrörelsen spännande. En spännande valrörelse med hög mediebevakning ger ett ökat intresse för valet och genererar fler väljare. Upplever väljarna att mycket står på spel, eller att valet har en oviss utgång kan även de s.k. soffliggarna lockas till vallokalerna vilket ökar valdeltagandet. Om endast tre artiklar inför valet 2009 gestaltar politiken inför valet som ett spel jämfört med sju artiklar inför valet 2005, höjs inte temperaturen särskilt mycket och man riskerar att tappa soffliggare som inte upplever valet som spännande. Journalistiken inför Sametingsvalet 2005 kan ha framställts som något mer spännande och höjt temperaturen och intresset för valet mer än vad journalistiken inför Sametingsvalet 2009 lyckats med. Viktigt att komma ihåg är dock att spelgestaltad journalistik är spännande och höjer valtemperaturen men artiklarnas innehåll har man ingen användning av för att skapa sig en uppfattning av politiska frågor och uppfattningar.

Till båda Sametingsvalen är antalet sakgestaltade artiklar jämnt, sex, respektive åtta artiklar klassades som sakgestaltade i Sametingsvalet 2005, respektive 2009.

Sakgestaltade artiklar kännetecknas som tidigare nämnts av sakliga förhållanden, sakpolitik och politiska förslag. Sakgestaltade artiklar är bra informationskällor för att skaffa sig kunskap om hur de olika politiska partierna ser på viktiga frågor och förslag inför ett val. Inför ett val har man som väljare användning av sakgestaltade artiklar för att kunna bilda sig en uppfattning om vad man ska rösta på, vilket leder till ett genomtänkt röstande.

Något anmärkningsvärt är det låga antalet skandal- och triviagestaltade artiklar. Det finns bara en skandalgestaltad artikel till respektive Sametingsval och endast en triviagestaltad artikel kategoriserad, detta till Sametingsvalet 2005. Att det är så få artiklar som gestaltas på det sättet kan tolkas på två sätt, antingen att journalistiken väljer att fokusera på Sametingspolitikens sakfrågor alternativt framställer politiken som ett spel, eller att valjournalistiken kring Sametingsvalet är så knapp att man väljer att endast rapportera om det ”viktigaste” för att Sametingspolitiken inte är högt prioriterad från redaktionellt håll. Det vill säga att Sametingspolitiken rapporteras det knapphändigt om då den inte har ett tillräckligt högt nyhetsvärde. En sval medierapportering sänder även ut signaler till väljarna om att valet inte är en viktig samhällelig händelse, vilket kan leda till att väljarna inte ser någon anledning till att rösta, då media är den källa väljarna söker sig till för att få vägledning om vilka händelser i samhället som är viktiga.

Sett till fördelningen mellan valjournalistikens gestaltningar av Sametingsvalet 2005 respektive 2009 finns det ett visst mått av större andel spelgestaltning i Sametingsvalet 2005. Det är den främsta skillnaden i rapporteringen kring Sametingsvalen. Om det har någon betydelse är svårt att säga. Möjligtvis kan det bidra till att höja temperaturen kring Sametingsvalet och på så vis göra Sametingsvalet lite mer intressant 2005 än 2009. Vad som talar emot det är att gestaltningen av politiken som spel kan ha en viss negativ effekt då spelgestaltning kan aktivera misstro gentemot politiker och politiken.

Valjournalistiken har en viktig roll att spela i en demokrati. Den vanligaste formen för informationshämtning är från media, både för politiker och väljare och den är central för möjligheten att ta del av information och skapa sig uppfattningar om politiken för att kunna rösta genomtänkt. (Strömbäck, 2004, s. 15) Medias roll i politiken är att inhämta, sortera och förmedla relevant information om politiken och samhället till väljarna och alltså ge ledtrådar om vad i samhället som är viktigt för oss. (Strömbäck, 2004, s. 28-29) Det ger media dagordningsmakt i den benämningen att när media uppmärksammar vissa frågor samtidigt som väljare vänder sig till media för informationsinhämtning blir det de frågor som media lyfter fram som viktiga även viktiga för väljarna. (Strömbäck, 2004, s. 30) Media har inte bara förmågan att påverka vilka frågor som anses viktiga av väljarna, media har även förmågan att påverka hur väljarna ska uppfatta frågorna. (Strömbäck, 2004, s. 36) Den vanligaste synen på media är dess funktion som spegelbild av verkligheten, att de frågor media rapporterar om är en objektiv bild som ges. Men medias gestaltning i artiklarna följer av flera val, bland annat av källor, ordval och vad som ska betraktas som fakta. Medias objektiva bild av

verkligheten är plötsligt inte längre en objektiv bild utan resultatet av medvetna (eller omedvetna) val, vilket leder till att den bild av verkligheten som media representerar inte är en exakt återgivning av verkligheten utan en rekonstruktion där vissa aspekter tagits bort eller lagts till av redaktionerna. (Strömbäck, 2004, s. 41) När väljarna sedan vänder sig till media för att inhämta information är det inte en bild av verkligheten de får utan medias bild av verkligheten. Hur media sedan gestaltar sina artiklar är uttryck för att organisera information för att placera nyheterna i sammanhang, medvetet eller omedvetet. (Strömbäck, 2004, s. 43)

Det gör att den bild av Sametingsvalet som presenteras i media är en konstruerad bild. Media har förmåga att göra Sametingsvalet till en viktig händelse genom att uppmärksamma dess existens och vara en källa till information för väljarna att blida sig en uppfattning om vilka frågor som är viktiga, vilka partier som ligger nära dem i ideologi och möjliggöra ett genomtänkt valdeltagande. Samtidigt så visar medias rapportering kring Sametingsvalet hur viktigt det valet är, en låg bevakning inför val ger ett lägre valdeltagande, dels då media signalerar att det inte är en viktig fråga att ta upp men även då det saknas tydlig information inför valet om olika alternativ och om vad för politik som bedrivs. Med tanke på medias dagordningsmakt och att väljare söker sig till media för att få ledtrådar om vad som är viktiga samhällshändelser kan intresset för Sametingsvalet både öka och minska beroende på om och hur media rapporterar kring det. Individernas bild av verkligheten blir densamma som den bild medierna presenterar och presenteras inte Sametingsvalet som viktigt i media blir inte valet viktigt för individerna, då avsaknad av information bidrar till att verkligheten gestaltas på olika sätt.

6.1 Slutsats

Inför den här uppsatsen trodde jag mig hitta en större skillnad i rapporteringen kring valen och kunna göra en tydlig koppling mellan rapporteringen kring valet och det sjunkande valdeltagandet. Det fick jag snabbt lägga åt sidan. Den stora skillnaden mellan medias rapportering kring Sametingsvalet var andelen spelgestaltade artiklar som jag tidigare nämnt som till viss del möjligtvis kan ge en förklaring till det lägre intresset för att delta i Sametingsvalet, genom att en lägre andel spelgestaltade artiklar till Sametingsvalet 2009 inte höjer temperaturen lika mycket som till Sametingsvalet 2005 men det är nog tyvärr ingen avgörande faktor. Andelen sakgestaltade artiklar var relativt jämnt, vilket kan ses som positivt ur ett informationsinhämtande perspektiv då sakgestaltade artiklar är en bra grund för information om sakpolitik och kan ligga till grund för genomtänkt röstande. Det som är viktigt att komma ihåg är att även om valjournalistiken har en betydande roll för valdeltagande är den inte ensam en avgörande faktor. Dels då vi skiljer oss åt i hur mottagliga vi är för medias rapportering och dels då det finns fler aspekter än medias rapportering att ta hänsyn till vad gäller påverkan på valdeltagandet. Både institutionella förklaringar som bland annat valsysteemets utformning, kontextuella förklaringar som vår omgivning, där media kommer in

såväl som individförklaringar som exempelvis politiskt intresse, partiidentifikation och pliktkänsla förklarar skiftningar valdeltagandet. För många är inte heller media enda källan till information även om den är dominerande. Dock kan man konstatera att medias dagordningsmakt och hur media väljer att gestalta frågor som mer eller mindre viktiga har betydelse för hur frågor uppfattas, vilket även påverkar allmänhetens dagordning och uppfattningar i frågan. Det är ändå glädjande att se att den mediala rapporteringen kring Sametingsvalet existerar i både regional- och rikspress vilket bidrar till att lyfta upp Sametingspolitiska frågor till allmänhetens dagordningar och medvetandegöra dem även utanför Sápmi även om det inte enbart är medial rapportering som påverkar valdeltagandet.

7 Referenslista

7.1 Primärkällor

Tidningsartiklar Sametingsvalen

2005

Boström, Anders., 2005-01-22 ”Renägare bildar nytt politiskt parti” *Dagens Nyheter*, s. 7*

Boström, Anders., 2005-05-02 ”Samer måste bevisa ursprung” *Dagens Nyheter*, s. 6

Boström, Anders., 2005-05-15 ”Utfrysst sameparti väntas vinna val” *Dagens Nyheter*, s. 10*

Brännström, Bertholof., 2005-03-18” Kränks av att bli ifrågasatt som same” *Västerbottens-Kuriren*, s. 12

Brännström, Bertholof., 2005-05-09 ”Hånat parti kan bli det största” *Västerbottens-Kuriren*, s. 12*

Brännström, Bertholof., 2005-05-12 ”Ett renodlat markägarparti” *Västerbottens-Kuriren*, s. 12

Brännström, Bertholof., 2005-05-14 ”Partiledare med jämställdhet i fokus” *Västerbottens-Kuriren*, s. 24

Dn.se, 2005-05-15 ”Val till Sametinget” *Dagens Nyheter*, s. 36

Fjällström, Allan., 2005-05-12 ”Ku Klux Klan-fasoner” *Västerbottens-Kuriren*, s. 12

TT., 2004-10-02 ”Samerna får eget riksdagshus” *Dagens Nyheter*, s. 10

Wahlström, Johnny., 2004-10-20 ”Samisk politiker som ser framåt” *Västerbottens-Kuriren*, s. 7*

Waldenborg, Kristina., 2005-01-24 ”Nytt Sametingsparti bildat” *Västerbottens-Kuriren*, s. 6

Wallin, Bertil., 2004-09-25 ”Fler vill rösta i Sametinget” *Västerbottens-Kuriren*, s. 6

2009

Björkland, Sven., 2009-03-04 ”Radiodebatt inleder valrörelsen” *Västerbottens-Kuriren*, s. 13

Brännström, Bertholof., 2008-09-29 ”Fler föreslås få kalla sig samer” *Västerbottens-Kuriren*, s. 12

Brännström, Bertholof., 2008-10-14 ”Svenska samer bryter valsamverkan” *Västerbottens-Kuriren*, s. 11

Brännström, Bertholof., 2008-10-18 ”Unga samer vill rösta” *Västerbottens-Kuriren*, s. 44

Brännström, Bertholof., 2009-01-27 ”Samisk protest mot ny grundlag” *Västerbottens-Kuriren*, s. 48

Brännström, Bertholof., 2009-02-16 ”Internt krav på förnyelse i Sametinget” *Västerbottens-Kuriren*, s. 13

Brännström, Bertholof., 2009-02-18 ”Sista mötet före valet” *Västerbottens-Kuriren*, s. 12*

Fjällström, Allan., 2009-05-09 ”Valprogram förvirrar väljare” *Västerbottens-Kuriren*, s. 15

Fjällström, Allan, 2009-05-14 ”Två partier och två vägar till samma mål” *Västerbottens-Kuriren*, s. 10

Rydman, Annika., 2009-02-17 ”Samerna vill kallas urfolk i nya grundlagen” *Dagens Nyheter*, s. 12

Rydman, Annika., 2009-05-11 ”Strid om medlemskap i byar kan avgöra sameval” *Dagens Nyheter*, s. 6*

Tidström, Roland., 2009-02-17 ”Samer vill ha vetorätt om vindkraft” *Västerbottens-Kuriren*, s. 14

7.2 Sekundärkällor

Bengtsson, Åsa, 2008. *Politiskt deltagande*. Hungary: Studentlitteratur

Esaiasson, Peter., Gilljam, Mikael., Oscarsson, Henrik., Wängnerud, Lena. 2004. *Metodpraktikan*. Vällingby: Norstedts Juridik

Folkvalt organ och myndighet [Elektronisk] Tillgänglig: <http://sametinget.se/1027>
Hämtdatum: 2011-02-17

Grundlagsändring [Elektronisk] Tillgänglig: <http://sametinget.se/17488>
Hämtdatum: 2011-04-05

Holmberg, Sören & Oscarsson, Henrik, 2004. *Väljare: Svenskt väljarbete under 50 år*. Mölnlycke: Norstedts Juridik

Lundmark, Lennart, 2008. *Stulet land*. Stockholm: Ordfront Förlag

Myntti, Kristian. 1998. *Minoritetens och urfolks politiska rättigheter*. Rovaniemi: Lapplands Univeristetstryckeri

Oskarsson, Sven, 2006. ”Valdeltagandets mekanismer” i Esaiasson, Peter – Westholm, Anders (red.) *Deltagandets mekanismer*. Malmö: Liber, s. 68-79

Sameröstlängd [Elektronisk] Tillgänglig: <http://sametinget.se/1060> Hämtdatum: 2011-02-17

Sametingets valdeltagande [Elektronisk] Tillgänglig: <http://www.sametinget.se/6434> Hämtdatum: 2011-02-17

Strömbäck, Jesper, 2004. *Den Medialiserade Demokratin*. Kristianstad: SNS Förlag

SFS 1992:1433. Sametingslagen [Elektronisk] Tillgänglig: <http://www.notisum.se/rnp/sls/lag/19921433.htm> Hämtdatum: 2010-12-14

SOU 2002:77 = *Sametingets roll i det svenska folkstyret*. Sametingsutredningens betänkande. [Elektronisk] Tillgänglig: <http://regeringen.se/content/1/c6/01/21/36/dd9f6c40.pdf> Hämtdatum: 2010-12-28

TS Västerbottens-Kuriren [Elektronisk] Tillgänglig: <http://www.ts.se/Mediefakta/Kartor.aspx?Aregion=64> Hämtdatum: 2011-03-08

Valmyndighetens informationsmaterial om Sametingsvalet [Elektronisk] Tillgänglig: http://www.val.se/tidigare_val/same2009/informationsmaterial/val_till_sametinget.pdf Hämtdatum: 2011-02-21

Valmyndighetens statistik över röstberättigade [Elektronisk] Tillgänglig:
<http://www.val.se/val/same2009/statistik.html> Hämtdatum: 2011-02-21

Valmyndighetens statistik över valdeltagande [Elektronisk] Tillgänglig:
http://www.val.se/tidigare_val/same2009/statistik/index.html Hämtdatum: 2011-02-21